

7. Саханова А.Н. Новая парадигма государственного управления «Good Governance»: пример Японии как перспектива для стран СНГ [Текст] / А. Н. Саханова // Менеджмент в России и за рубежом. – 2004. – № 1.
8. Gettysburg Address, delivered by President A. Lincoln [Text] // Encyclopedia of American History : The American Heritage / John Mack Faragher, gen. editor. – N.-Y. : Henry Holt and Co, 1998. – P. 355.
9. Heywood A. Key concepts in Politics : Palgrave key concepts series [Text] / Heywood, Andrew. – Houndmills, Basingstoke (England): Palgrave Macmillan, 2000. – P. 19.
10. Kolodii A. Koncepciya publichnogo (novogo) vryaduvannya v ii zastosuvanni do demokratichnix i perexidnix sistem [Elektronniy resurs] / A. Kolodii. – Naukovii visnik «Demokratichne vryaduvannya». – 2012. – Vip. 10. – Rezhim dostupu: <http://www.lvivacademy.com/visnik10/fail/Kolodij.pdf>.
11. Schmitter Ph. Still the Century of Corporatism? // Review of Politics. 1974. Vol. 26. № 1
12. Оболенський О.Ю. Модернізація професійної освіти управлінської еліти України XXI століття: компетентність та цикли підготовки. Підготовка фахівців у галузі знань «Державне управління»: вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам : матеріали щоріч. нау.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 6–7 листопада 2014 р.) / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.М. Білинської, В.М. Сороко. – К. : НАДУ, 2014. – С. 74–77.

УДК 340.0;340.134

ЧОРНОЛУЦЬКИЙ Р.В.

**НОРМОТВОРЧІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
ТЕЛЕОЛОГІЧНІ ДОМІНАНТИ, ЩО БАЗУЮТЬСЯ НА ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ
ІНТЕРЕСАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

У статті досліджуються роль і значення телеологічних домінант нормотворчої діяльності органів місцевого самоврядування України, що базуються на екзистенційних інтересах, продуцентом яких є територіальна громада. Розкриваються теоретичні, доктринальні та методологічні засади, що детермінують нормотворчість органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: *нормотворчість, нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування, телеологічні домінанти нормотворчості, локальні інтереси, місцеве самоврядування, територіальна громада.*

В статье исследуются роль и значение телеологических доминант нормотворческой деятельности органов местного самоуправления Украины, основанных на экзистенциальных интересах, продуцентом которых выступает территориальная громада. Раскрываются теоретические, доктринальные и методологические основы, детерминирующие нормотворчество органов местного самоуправления.

Ключевые слова: *нормотворчество, нормотворческая деятельность органов местного самоуправления, телеологические доминанты нормотворчества, локальные интересы, местное самоуправление, территориальная громада.*

The article investigates the role and significance of teleological dominant legislative activities of local government in Ukraine based on the existential interests of the producer of which serves the local community. Disclosed theoretical, doctrinal and methodological principles that determine the rule-making local governments.

Key words: *rule-making, standard-setting activities of the local self-government, teleological dominant rule-making, local interests, local government, local community.*

© ЧОРНОЛУЦЬКИЙ Р.В. – кандидат юридичних наук, докторант (Інститут законодавства Верховної Ради України)

Вступ. В умовах становлення та розвитку демократичної правової державності в Україні об'єктивно зростає роль та значення формування і функціонування органів публічної влади та їх нормотворчість, що спрямована на оптимальне і ефективне управління соціальними процесами, виконання функцій держави та реалізацію інтересів населення (жителів) відповідних територій – громадян держави та інших фізичних осіб, що мають інші правові стани та постійно проживають на таких територіях.

Серед органів публічної влади в сучасних умовах реновації та демократизації суспільства і держави важливе місце належить органам місцевого самоврядування (далі – ОМСВ) – це детерміновано не тільки тим, що саме ОМСВ є тими суб'єктами публічної влади, що сформовані самими територіальними громадами для вирішення питань місцевого значення, які стосуються реалізації життєво важливих колективних інтересів як самих громад, так і групових та індивідуальних інтересів їх членів – жителів відповідної території держави, а й тим, що,

– по-перше, сам інститут місцевого самоврядування в Україні в ретроспективному аспекті виник зовсім недавно, причому це стало революційною подією, бо він виник на теренах посттоталітарної держави;

– по-друге, держава на конституційному рівні визнала, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування (ст. 7 Конституції України), що трансформувало цей інститут локальної демократії в конституційно-правовий інститут із відповідним конституційно-правовим та нормативно-правовим (законодавчим та підзаконним) правовим статусом;

– по-третє, його виникнення та конституційна легалізація (ст. 7, розд. XI Конституції України [1]) безпосередньо були пов'язані з волею законодавця, що свідомо дав змогу функціонувати на території держави феномену самоорганізації жителів адміністративно-територіальних одиниць державної території та через механізм самоврядування вирішувати всі питання місцевого значення на основі Конституції і законів України (ст. 140 Конституції України);

– по-четверте, законодавець наділів територіальні громади – сукупність жителів сіла, селища та міста – конституційною і законодавчою правосуб'єктністю, визнавши та визначивши їх як первинних суб'єктів місцевого самоврядування (ст. 140 Конституції України);

– по-п'яте, на конституційному рівні закріплюється, що місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою у порядку, встановленому законом, як безпосередньо (пряма локальна демократія), так і через ОМСВ (сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи); крім того, ОМСВ, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради (ч. ч. 3, 4 Конституції України) (опосередкована, представницька демократія);

– по-шосте, на конституційному рівні закріплюється, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, а народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5 Конституції України), що, по-перше, у відповідному контексті сполучає МСВ з народовладдям, але не робить МСВ його синонімом; а по-друге, актуалізує нормотворчу діяльність МСВ з метою легалізації рішень, що приймаються як самою територіальною громадою, так і органами, які вона формує;

– по-сьоме, держава на конституційному та законодавчому рівні наділила органи місцевого самоврядування, причому як представницькі, що формуються безпосередньо територіальною громадою, так і виконавчі, що формуються названими вище представницькими органами, відповідною компетенцією для вирішення питань місцевого значення (ст. 143 Конституції України; Розділ II Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. [2]).

Наведений системний аналіз конституційних і законодавчих правоположень об'єктивує та активізує нормотворчу діяльність як самих територіальних громад, так і сформованих ними місцевих рад, а також їх виконавчих органів, бо вказані суб'єкти права, здійснюючи публічне управління,

– по-перше, є самостійними юридичними суб'єктами публічного права, що робить нормотворчість їхньою природною ознакою та екзистенційно необхідною функцією;

– по-друге, виконують важливі функції локального і державного управління – здійснюють місцеве самоврядування та місцеве управління завдяки наділенню їх із боку держави власними (самоврядними) повноваженнями та повноваженнями органів виконавчої влади (делегованими повноваженнями), а реалізація останніх конче потребує формалізації через локальну нормотворчість;

– по-третє, суттєво сприяють муніципалізації суспільно-правових та державно-правових процесів у своїх рішеннях, що є результатом локальної нормотворчості, бо, розглядаючи їх із позицій інтересів територіальних громад, не тільки суттєво їх трансформують через призму локаль-

ної свідомості, але й роблять більш сприйнятливими жителями-членами територіальних громад, що є запорукою успіху в їх реалізації;

– по-четверте, приймаючи активну участь в управлінських процесах, що базується на досить широкій комунікаційній міжсуб'єктній основі, детермінують свою нормотворчість, причому у самому широкому розумінні її змістовного наповнення, формалізованої інституціоналізації та функціональної реалізації;

– по-п'яте, специфіка діяльності ОМСВ у рамках територіальної громади детермінує особливий характер їх нормотворчості, що відрізняється від законотворчості і підзаконної нормотворчості завдяки своїм телеологічним домінантам, принципам, змісту, етапам, колу суб'єктивних нормотворчих правовідносин.

Підвищення ролі і значення нормотворчості ОМСВ у сучасних умовах зумовлене конституційною і муніципальною реформами, що здійснюються в Україні шляхом децентралізації повноважень органів публічної влади, результати якої спрямовано на суттєве розширення компетенційних повноважень ОМСВ у різних сферах життя локального соціуму. Більше того, нормотворчість ОМСВ багатократно посилюється в умовах здійснення реальної децентралізації публічної влади, коли компетентна база та компетенційні повноваження ОМСВ розростаються та розширюються за рахунок передачі у самоврядні повноваження територіальних громад суттєвої кількості прав і обов'язків, що раніше становили делеговані повноваження органів виконавчої влади. Саме в цих умовах стає зрозумілою об'єктивізація і актуалізація нормотворчої діяльності ОМСВ зі створення локальних систем забезпечення життєдіяльності територіальних громад, а також вирішення перспективних проблем їх подальшого позитивного функціонування та розвитку.

Активізація нормотворчості ОМСВ України детермінована й могутніми процесами європейської міждержавної економічної, політичної і правової інтеграції, де проблематика діяльності локальних і регіональних органів публічної влади є однією із суттєвих і основних, в яких Україна приймає активну участь. Така участь нашої держави зумовлена необхідністю виконання підписаних та ратифікованих нею міжнародних договорів, що породжують для неї та її суб'єктів права відповідні міжнародно-правові зобов'язання, які стосуються не тільки загальної легалізації та позитивного функціонування інституту місцевого самоврядування в державі, але й становлення різноманітних форм діяльності ОМСВ у різних сферах локального життя і господарства, включаючи зовнішньополітичну (питання міжнародного співробітництва з зарубіжними суб'єктами) і зовнішньоекономічну діяльність (міжнародна торгівля, інвестиційна діяльність та різні прогресивні форми економічної співпраці).

Дослідження вітчизняного інституту місцевого самоврядування (далі – МСВ) ведуться в різних напрямках. Зокрема, загальну проблематику становлення та розвитку МСВ вивчають В. Заблоцький, І. Козюра, В. Пархоменко, А. Ткачук та ін. Фінансово-економічні його складники аналізуються в працях Ю. Дехтяренка, В. Кравченка, О. Лебединської та ін. Правові аспекти розглядаються М. Баймуратовим, Ю. Бальцієм, О. Батановим, П. Біленчуком, В. Гробою, В. Кампо, А. Коваленком, М. Корнієнком, В. Кравченком, О. Лазором, М. Орзіх, В. Погорілком, О. Прієшкіною, М. Пухтинським, О. Сушинським та ін. У політичному контексті МСВ досліджують В. Борденюк, І. Дробот, В. Ковальчук, С. Рябова, С. Саханенко, В. Шарій та ін., його управлінський аспект – В. Авер'янов, П. Ворона, В. Куйбіда, Р. Плющ, П. Покатаєв, В. Толкованов, Ю. Шаров та ін. Територіальний розвиток та управління містом розглядають В. Бабаєв, О. Бобровська, В. Вакуленко, О. Васильєва, І. Дегтярьова, О. Ігнатенко, Т. Кравченко, В. Мамонина, Ю. Молодожен, В. Наконечний, М. Орлатий, В. Удовиченко та ін. Питання правотворчості в МСВ досліджує невелике коло фахівців – теоретиків права і муніципалістів, серед яких можна назвати В. Барського, М. Воронова, Г. Задорожню, В. Кравченко, А. Крусян, М. Орзіх, М. Петришину, Ю. Шпака.

Однак такий вузькоспеціалізований підхід не дає змоги визначити основну проблематику ролі та значення загальної нормотворчої діяльності ОМСВ, а також, зокрема, такої профільної діяльності в різних сферах формування і функціонування локальної системи життєдіяльності і життєзабезпечення територіальної громади, а також вплив локальної нормотворчості на розвиток останньої.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження феномену нормотворчої діяльності ОМСВ у контексті її телеологічних домінант, що базуються на екзистенційних інтересах територіальної громади.

Результати дослідження. На думку ще радянського дослідника В.В. Онохової, у механізмі правового регулювання суспільних відносин акти місцевих Рад народних депутатів, що фактично діяли до виникнення ОМСВ, відіграють важливу роль, виступаючи головним правовим засобом здійснення МСВ владних повноважень на підвідомчій території [3, с. 23]. Вважаємо, що такий підхід фактично відображав ретроспективний та відображає сучасний стан справ, а саме:

– по-перше, ОМСВ є органами публічної влади, що мають відповідні владні повноваження у вигляді власної компетенції;
– по-друге, ОМСВ здійснюють свої компетенційні повноваження у відповідний спосіб – шляхом видання відповідних актів;
– по-третє, розробка і видання необхідних нормативних актів ОМСВ на виконання своїх компетенційних повноважень формує їхню нормотворчу функцію;
– по-четверте, нормотворча діяльність ОМСВ має за мету здійснення правового регулювання суспільних відносин, що виникають у межах їхньої діяльності;
– по-п'яте, нормотворча діяльність ОМСВ детермінована територією, на якій вони діють, тобто юридична сила актів ОМСВ обмежується територіальними рамками функціонування територіальної громади;

– по-шосте, виходячи з того, що згідно зі ст. 140 Конституції України, первинним суб'єктом МСВ є територіальна громада як сукупність жителів села, селища, міста, нормотворча діяльність ОМСВ також детермінована колективними інтересами членів такої територіальної спільноти.

Визначаючи телеологічні доміканти об'єктивації нормативно-правового регулювання ОМСВ суспільних відносин, необхідно наголосити на тому, що вони, видаючи нормативно-правові акти,

а) регулюють відносини у сфері МСВ;

б) забезпечують вирішення поточних питань місцевого життя,

в) конкретизують положення законів та інших нормативних актів з метою найкращого й оптимального врахування історичних, територіальних, географічних, етнічних особливостей становлення, функціонування і розвитку територіальної громади, а місцевих умов у процесі реалізації їх приписів,

г) вирішують стратегічні питання перспективного розвитку територіальної громади шляхом реалізації її колективних інтересів;

г') фіксують цілі, напрями, форми, фінансові засади комунікацій з іншими ОМСВ, органами законодавчої і виконавчої влади, господарськими суб'єктами, іноземними державами та міжнародними інституціями різних форм власності, а також іншими суб'єктами права в інтересах територіальної громади та її членів;

д) з метою реалізації положень чинного законодавства формалізують свою нормотворчу діяльність, приймаючи нормотворчі акти і акти застосування права (нормозастосовчі акти).

Сучасна правова доктрина розглядає акти МСВ як невід'ємну частину єдиної, взаємопов'язаної та узгодженої системи правових актів держави.

Радянські вчені в 50–80-х рр. XX ст. активно досліджували питання нормотворчої діяльності місцевих рад, їх виконавчих комітетів та прийнятих ними правових актів. Про це свідчать праці М.І. Акуєва, Я.С. Вальденберга, І.А. Векшина, М.П. Воронова, Б.В. Дрейшева, В.В. Копейчикова, В.Ф. Мелашенка, В.В. Онохова, М.Р. Шабанова та інших.

Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що на сучасному етапі вченими – представниками конституційно-правової і муніципально-правової доктрини досить активно обговорюється питання щодо процедурних аспектів нормотворчої діяльності ОМСВ саме на стадії формування проекту майбутнього рішення місцевої ради, що не тільки актуалізує, а й об'єктивізує нормопроектну діяльність у МСВ. Так, Л.В. Басєвою ґрунтовно досліджені проблеми розробки проектів рішень місцевих рад: теоретичні та прикладні аспекти [4, с. 102]. Детально охарактеризована специфіка нормотворчої діяльності ОМСВ, а саме розроблення проекту рішення ОМСВ, Г. Задорожною, яка фактично пропонує процесуально-процедурну характеристику локального нормопроектування, зазначаючи, що «розроблення проекту програми чи правового акта є доволі об'ємним етапом нормотворчого процесу. Етап розробки проекту правового акта зумовлює його поділ на підетапи: проектно-підготовчий, проектно-текстовий, проектно-узгоджувальний. Виокремлення названих підетапів більшою мірою стосується проектів правових актів, оскільки під час розробки проектів програм вони не завжди чітко простежуються, проте дотримання такого порядку дій сприятиме підвищенню культури нормотворчого процесу, здійснюваного органами місцевого самоврядування» [5, с. 19]. У цьому контексті методологічною характеристикою вирізняється позиція академіка права О.Ф. Скакун, яка зазначає, що «правотворчість починається тоді, коли прийнято державне рішення про підготовку проекту нормативно-правового акту» [6, с. 193]. В інтерпретації такого управлінсько-технологічного рішення на рівень локальної нормотворчості можна стверджувати, що прийняття рішення ОМСВ про необхідність підготовки проекту нормативно-правового акту, тобто про початок нормопроектної діяльності, є відправним моментом не тільки у початку нормопроектування нормативно-правового акту, а й першим етапом (стадією) загальної локальної нормотворчості.

Аналіз нормотворчої діяльності МСВ свідчить про те, що найбільш численну групу муніципальних актів становлять саме нормативні акти, які, як відмічає В. Онохова, є правовою формою реалізації ОМСВ своєї компетенції [3, с. 16].

Здійснення нормотворчої діяльності ОМСВ передбачає відносно широкий простір для вибору певного правового рішення не лише з огляду розв'язання означених проблем, а й з метою упорядкування, спрямування та врегулювання відносин у муніципальній сфері. Таким чином, зазначена діяльність муніципальних органів є не лише необхідним правовим важелем урегулювання та вирішення нагальних проблем, а й дієвим способом оптимізації ефективного спрямування їх управлінського потенціалу в різних сферах суспільного життя: економічного, соціального, культурного тощо, що актуалізує дослідження основних етапів прийняття їх рішень.

Але попри все це велике соціальне навантаження, що відображають нормативно-правові акти ОМСВ, особливу увагу слід надавати реалізації ОМСВ колективних інтересів територіальної громади через видання ними своїх нормативно-правових актів. Територіальна громада

- по-перше, формує такі ОМСВ шляхом виборів та обговорення демократичних призначень;
- по-друге, ставить перед ними відповідні завдання щодо стратегічних питань їхньої діяльності, що на пряму є пов'язаними з розвитком громади;

- по-третє, існує і функціонує на території, що знаходиться під юрисдикцією відповідних ОМСВ;

- по-четверте, здійснює суспільний контроль над їхньою діяльністю.

А це, своєю чергою, детерміновано тим, що

- такі інтереси членів територіальної громади носять колективний характер, тобто стосуються необмеженого кола неперсоніфікованих фізичних осіб, що робить їх важливими для великих шарів населення;

- такі інтереси відображають екзистенційний характер потреб членів територіальних громад, тобто вони є життєво важливими для їх повсякденного існування на відповідній території;

- такі інтереси виникають в процесі повсякденності, тому вони носять «обкатаний», чітко усвідомлений характер та набувають свого стереотипного виразу, що робить їх реалізацію об'єктивно необхідною за допомогою локальної нормотворчості;

- такі інтереси знаходяться у фокусі уваги членів територіальної громади та їх реалізація на пряму пов'язується, детермінується та легітимується з нормотворчою діяльністю ОМСВ;

- такі інтереси фактично є проявом типологізованих та стереотипних індивідуальних інтересів, що трансформуються в колективні інтереси членів територіальної громади;

- такі інтереси є безпосереднім проявом «муніципальних прав» особистості [8], бо спрямовані на їх продукування, рефлексію, прояв і реалізацію у повсякденному житті в контексті реалізації конституційних прав, свобод і обов'язків;

- такі інтереси є передвісником формування і прояву правового статусу і правового положення людини і громадянина, що переважно і в обов'язковому порядку функціонують на локальному рівні соціуму як члени територіальної громади – тому їх формалізація і закріплення через нормотворчість ОМСВ є визначальним моментом у діяльності органів публічної влади на місцях;

- більше того, вважаємо, що такі інтереси та їх відображення в нормотворчій діяльності ОМСВ зачіпають більш глибокі процеси, які є на пряму пов'язаними з реалізацією конституційно-правового статусу людини і громадянина, що фактично повністю (за виключенням права на громадянство, права на власність, обов'язок захищати Батьківщину тощо) реалізується на локальному рівні соціуму саме через муніципальні права особистості;

- треба звернути увагу на суб'єктний склад жителів-членів територіальної громади, що продукують такі локальні інтереси – це не тільки громадяни держави, а й фізичні особи, що мають різний правовий стан – іноземні громадяни, особи без громадянства (апатриди), біженці, що постійно проживають на території відповідної територіальної громади в Україні – тому можна зробити методологічно важливий висновок про те, що нормотворчість ОМСВ безпосередньо сприяє реалізації не тільки прав і свобод громадянина, а й прав і свобод людини;

- варто зазначити, що в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції інтереси, що продукуються територіальною громадою, трансформуються з локального рівня на міжнародний – субрегіональний, регіональний (Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 р.) та глобальний (Проект Всесвітньої хартії місцевого самоврядування ООН), що посилює вагу держави та міжнародної спільноти держав у особі їх міжнародних міжурядових організацій (Рада Європи, Європейський Союз, ООН тощо) до нормотворчості ОМСВ;

- виходячи з розмаїття інтересів, що виникають у процесі існування і функціонування територіальної громади, можна стверджувати про зростання фактору особистого розсуду (дискреції)

з боку ОМСВ, що фактично розширює їх компетенційні повноваження в явочному порядку за рахунок так званих дискреційних повноважень, що також напряму впливає на активізацію і суттєве розширення нормотворчої діяльності зазначених органів.

Таким чином, можна констатувати існування онтологічного і технологічно-процесуального ланцюжка, до якого залучені такі елементи, як «територіальна громада» – «інтереси територіальної громади» – «муніципальні права особистості» – «конституційно-правовий статус людини і громадянина» – «нормотворча діяльність ОМСВ». Результатом такої процесуалізації є узгодження, збіг, сполучення інтересів, які продукує територіальна громада, з нормотворчою діяльністю ОМСВ, що реалізують їх завдяки своїм а) компетенційним повноваженням, установленим законом, та в) можливостям появи і наявності дискреційних повноважень, що виникають на базі компетенційних повноважень, завдяки їх розширеному тлумаченню у процесі повсякденної діяльності ОМСВ.

Звідси можна стверджувати, що інтереси територіальної громади і є, по-перше, екзистенційними інтересами; по-друге, тими телеологічними домінантами, на яких базуються нормотворча діяльність ОМСВ, а це, своєю чергою, актуалізує активне залучення членів територіальної громади до процесу локальної нормотворчості, починаючи від нормопроектної діяльності та закінчуючи реалізацією рішень, прийнятих ОМСВ на виконання таких екзистенційних інтересів.

Разом із тим, варто звернути увагу на позицію відомого вітчизняного вченого-муніципаліста М.О. Баймуратова, який сегрегує, розділяє загальний локальний інтерес, що виникає в МСВ, на відповідні суб'єктно-об'єктні рівні, а саме на

- а) інтереси територіальної громади;
- б) інтереси території;
- в) інтереси жителя-члена територіальної громади [9, с. 21–22].

Вважаємо, що такий підхід має стратегічне значення для становлення, розвитку та вдосконалення нормотворчої діяльності ОМСВ, бо

– по-перше, він дає змогу виокремити нормотворчу (а) інтереси територіальної громади; б) інтереси території) і правозастосовну (в) інтереси жителя-члена територіальної громади) діяльність ОМСВ;

– по-друге, він дає змогу сформулювати уяву про парадигмальність нормотворчої діяльності ОМСВ щодо комплексного обліку, врахування, а також вирішення і реалізації системи інтересів, що виникають, формуються і продукуються на локальному рівні соціуму;

– по-третє, він дає змогу виявити відповідну дихотомію, що виникає у процесі нормотворчої діяльності ОМСВ, які повинні акцентувати увагу на соціальних пріоритетах, обираючи об'єкти нормативно-правового регулювання серед інтересів території і територіальної громади, що іноді суперечать один одному та є антагоністичними;

– по-четверте, він дає можливість уявити потенціал нормотворчої діяльності ОМСВ, коли й інтереси конкретної людини-члена територіальної громади можуть набути соціального і колективного значення (наприклад, конкретні питання буття інвалідів, пенсіонерів, дітей без піклування тощо) та за ними можуть прийматися нормативно-правові акти нормотворчого характеру;

– по-п'яте, він суттєво і напряму впливає на підвищення якості локальної нормотворчості, бо ОМСВ оперативно реагують на конкретні питання, що мають значення для територіальної громади, її членів та території, на якій така громада функціонує;

– по-шосте, він активізує мотивацію у членів територіальної громади до участі у локальній нормотворчій діяльності, що суттєво демократизує процес прийняття рішень в ОМСВ та їх формалізацію;

– по-сьоме, він суттєво впливає на вдосконалення процесу нормопроектування у рамках локальної нормотворчості, бо залучення а) населення – надає йому об'єктивності і реальності; б) фахівців і експертів – надає відповідної науковості, логічності та якості; в) службовців ОМСВ – надає відповідної професіоналізації і процесуалізації.

Висновки. Резюмуючи, варто дійти таких висновків:

– нормотворча діяльність ОМСВ об'єктивується їх конституційною легалізацією як органів публічної влади, а також тим, що вони сформовані безпосередньо територіальною громадою та повинні відображати, охороняти, захищати і реалізовувати її екзистенційні інтереси;

– нормотворча діяльність ОМСВ входить до їх компетенційних повноважень, але містить у собі велику частку дискреції, виникнення якої детерміноване розмаїттям локальних інтересів, що проявляються в сфері МСВ;

– телеологічними домінантами в нормотворчій діяльності ОМСВ є саме екзистенційні інтереси територіальної громади, які повинні бути реалізованими в повсякденній діяльності таких органів шляхом нормативізації та формалізації в локальній нормотворчій діяльності;

– нормотворча діяльність ОМСВ та її етапно-стадійна характеристика (нормопроекування, розробка проекту нормативно-правового акту, його обговорення і наступна реалізація тощо) повинні активізуватись та вдосконалюватись за рахунок безпосередньої участі в цьому процесі населення – членів територіальної громади, що не тільки мотивує та активізує останніх на діяльність у сфері локальної демократії, але й суттєво підвищує якість локальної нормотворчості та її прямий зв'язок із реальним життям.

Список використаних джерел:

1. Конституція України 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
3. Онохова В.В. Правовые акты местных Советов народных депутатов / В.В. Онохова. – Иркутск: Из-во Иркутского ун-та, 1982. – 84 с.
4. Баєва Л.В. Проблеми розробки проектів рішень місцевих рад: теоретичні та прикладні аспекти / Л.В. Баєва // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 101–105.
5. Задорожня Г. Специфіка нормотворчої діяльності органів місцевого самоврядування / Г. Задорожня // Право України. – 2007. – № 6. – С. 18–21.
6. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: [підручник] / О.Ф. Скакун / Пер. з рос. – Харків: Еспада, 2006. – 840 с.
7. Баймуратов М. Муніципальні права людини: теоретико-аксіологічні підходи до визначення та розуміння // Юридичний журнал. – 2012. – № 7 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3845>
8. Баймуратов М.А. Международное сотрудничество органов местного самоуправления Украины : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 – конституционное право / М.А. Баймуратов. – О., 1996. – 450 с.